

שש התחבולות

六韜

מדגם מתוך הפרק "תחבולת
התרבות"

מיוחס לג'יאנג דזה-זה (המאה ה 11 לפנה"ס)
תרגום מסינית קלאסית והוסיף הערות: עופר ולדמן

תוכן עניינים

2.....	הקדמת המתרגם
2.....	מקורות
3.....	תחבולת התרבות
4.....	מורה התרבות
6.....	מלאות וריק
7.....	ענייני המדינה
8.....	כללי הטקס הגדולים
9.....	המשל
10.....	שש המצוות
11.....	שמירת הקרקע
12.....	שמירת המדינה

עופר ולדמן, ? 201?

מקורות

הטקסט עליו מתבסס התרגום הוא זה המופיע ב"מקבץ ארבעת הסוגים", הוצאה ראשונה, כרך 343:

《四部叢刊初編》 volume 343

תמונת השער היא צילום של Robin Chen מקיץ 2005, אשר שוחררה לויקיפדיה כרכוש ציבורי. התמונה מציגה חייל וסוס טרה-קוטה שנמצאו במאוזוליאום של הקיסר הראשון משושלת צ'ין.

http://no-camel.com/chinese_translations/chinese_translations.html

תחבולת התרבות

מורה התרבות

המלך נָי פנה לצוד בשדה. ההיסטוריון בֵּיין קרא בעתידות ואמר: "צוד בצד המואר של נֵי², ועתיד אתה להביא שלל גדול. לא דרקון ולא דרקון חסר-קרן, לא נמר ולא דב חוס, הסימנים מורים על דוכס או רוזן. השמיים הורידו לך מורה, השתמש בו כעזר לשגשוג ותזכה להגיע לשלושה מלכים³."

"מניין שכך הורו הסימנים?" אמר המלך וְן

"אב קדמון של בֵּיין, ההיסטוריון צ'ואו, קרא בעתידות עבור יו, " אמר ההיסטוריון, "וכשהגיעו לְגָאוּ יָאוּ⁴, היו הסימנים כמו עכשיו."

לפיכך צם המלך וְן שלושה ימים, עלה על מרכבת הציד, רתם את סוסי הציד, וצד בצד המואר של נֵי. לפתע ראה את הדוכס האדיר⁵ יושב בין קני הסוף ודג דגים.

בירך אותו המלך וְן ושאל: "האדון שמח בדיגי?"

ענה הדוכס האדיר: "עבדך שמע כי איש המעלה שמח בהגשמת רצונו, והאיש הפחות שמח בהגשמת ענייניו. הדיג שאני מעלה היום בחכתי היום דומה לכך מאוד. למעשה איני שמח בו."

"מדוע תאמר שיש דמיון?" אמר המלך

"להעלאה בחכה⁶ יש שלוש טקטיקות." אמר הדוכס האדיר, "תגמול הוא טקטיקה, המתות הן טקטיקה, ודרגים הם טקטיקה. הדיג מטרתו איתור והשגה, טבעו עמוק וניתן לחזות בו גדולות."

"אבקש לשמוע על הטבע הזה" אמר המלך וְן

השיב הדוכס האדיר: "כאשר זורמים מים מנביעה עמוקה, ובזרימת מים מוצאים הדגים מחייתם, זהו הטבע. כאשר השורשים עמוקים והעץ גדל, ובגדילת העץ מוצאים הזרעים מחייתם, זהו הטבע. אנשי המעלה, בהיות טבעם דומה הם מתקרבים ומתקבצים, ובהתקרבותם והתקבצותם העניינים מוצאים מחייתם, זהו הטבע. דברי תשובה אלו הן הבהרה של הטבע. ודברי הטבע⁷, עניין נעלה הן. עבדך דיבר על הטבע ולא כיחד, הירע הדבר בעיני אדוני⁸."

אמר המלך וְן: "רק אדם אנושי יוכל לקבל דברי תוכחה, אשר בטבע, הוא לא ירע בעיני. וכי למה ירע?"

אמר הדוכס האדיר: "חוט דיג דק ומזון בוקה, הדגים הקטנים אוכלים אותו. חוט דיג קלוע ומזון מתוק, הדגים הבינוניים אוכלים אותו, חוט דיג עבה ומזון עשיר, הדגים הגדולים אוכלים אותו. הדגים הללו באוכלם מאותו המזון, יובלו בידי חוט הדיג. אנשים באוכלם את תגמוליהם, יצייתו לשליט. ובכן, כאשר לוכדים דגים באמצעות אוכל, ניתן להרוג את הדגים. כאשר לוכדים אנשים באמצעות תגמולים, ניתן להעמיס על האנשים. כאשר לוכדים מדינה באמצעות משפחה, ניתן להשתלט על המדינה. כאשר לוכדים את אשר תחת השמיים באמצעות מדינה, ניתן להגיע לכל אשר תחת השמיים.

אלל! עם רוחב המרחבים ומשכס המתמשך, זה אשר צברו אין לו אלא לאבוד⁹. ואשר הוא במחשכים, בסתר, אין זאת אלא שיזהיר למרחקים. מה דקה סגולת האיש הקדוש! יורה הדרך בראיה יחודית. מה

1 שמו של המלך הוא אותו סימן המשמש למילה "תרבות".

2 נֵי הוא שם של נהר. הצד המואר הוא צד ה"יאנג", הגדה אשר מקבלת יותר אור שמש.

3 הכוונה: לשלושה דורות אחריו שיהיו גם הם מלכים.

4 גָאוּ יָאוּ היה שר הצדק של הקיסר שוֹן, ויועץ בכיר לקיסר יו שנזכר כאן. מיוחסת לו האימרה "השמיים יכולים לראות ולשמוע, ועושים זאת דרך עיניהם ואזניהם של האנשים. השמיים מרוממים את הראויים ומשפילים את הרשעים, והם עושים זאת דרך האנשים". ישנן גרסאות של הטקסט שמתקנות את שמו של הקיסר כאן ל"שוֹן", מאחר שבתקופתו אותר היועץ.

5 "הדוכס האדיר" הוא כינויו של גֵיָאֵנְג דְּזֵה-יָה, הדמות לה מיוחס הספר, ומי שהספר מוקדש לעצותיו.

6 "העלאה בחכה" כאן משמשת גם לציד דגים וגם לציד כשרונות לממשל.

7 העיסוק ב"דברי הטבע" – נתפס כעיסוק בדברי אמת. משמע, שהדובר טוען כאן כי הוא רק אמר את האמת. כך גם בהמשך, כאשר המלך מתייחס ל"אשר בטבע".

8 נראה שהטענה כי אנשי מעלה נמשכים זה לזה היא ביקורת על המלך שאינו מוצא כשרונות, או הצגת הדוכס עצמו כאיש מעלה הנמצא ברמתו של המלך. ברור לדוכס שמדובר בהעזת פנים, ומכאן הוידוא שלא עורר את זעמו של המלך.

9 משפט זה מתייחס לשושלת שאנג, על איזור שליטתה הנרחב ותקופת שלטונה הממושכת, ולקטיעתם הצפויה בידי שושלת ג'ואו, צאצאיו של המלך וְן.

שמחה היא מחשבת האיש הקדוש! הכל משיב למקומו, וייסד איגומים¹⁰."

אמר המלך: "למה דומה ייסוד איגומים, שכל אשר תחת השמיים נאסף בו?"

"העולם אינו העולם של אדם אחד," השיב הדוכס האדיר "אלא העולם של העולם¹¹. מי שיתאם לרווח של העולם, ישיג את העולם. מי שירדה ברווח של העולם, יאבד את העולם. לשמיים הזמן, לאדמה העושר, מי שיכול לחבר זאת לאנשים, הריהו אנושי. היכן שישנה האנושיות, לשם ייאסף העולם. מי שמסיר את המוות מעל האנשים, פותר את קשיי האנשים, מסייע לסבלם של האנשים ומקל על דאגות האנשים, הריהו בעל סגולת המוסר¹². היכן שנמצאת הסגולה, לשם ייאסף העולם. מי שדואג עם האנשים ושמח עמם, אוהב עמם ושונא עמם, הריהו בעל צדק. היכן שישנו הצדק, העולם ממחר לשם. האנשים הפשוטים שונאים את המוות ושמחים בחיים, אוהבים את הסגולה ונאספים אל הרווח, ומי שיכול להביא רווח, הרי יש לו את הדרך. והיכן שנמצאת הדרך, לשם ייאסף העולם."

המלך ון שב והשתחוה באמרו: "אכן! האם תהין לסרב לצו השמימי?" וכך נשא אותו והוא נאסף אליו, ומונה למורה.

---

10 המינוח בטקסט כאן מאוד כללי, ומתייחס לייסוד התאספות הנשלטת באמצעות סייגים. כך ש"עשיה למקבץ" יכולה גם להתפרש כשליטה במשהו, הצבת סייגים או סתם איסוף. או במונח הכללי - איגום.

11 משפט זה מופיע גם ב"אביבים והסתוים של מר לוי", בפרק "רשומות ראשית האביב", כתחילתה של פסקה העוסקת בדאגה לכלל. הוא מצביע על כך שלא ניתן לשלוט בעולם על ידי הכפפת העולם לשגיונותיו של אדם אחד. לדברים בעולם רצונות משלהם ויש לקחתם בחשבון.

12 את הסימניה 德 בהקשר הדאואיסטי נהוג לתרגם "סגולה", בהקשר הקונפוציאני "מוסר" נחשב מתאים יותר. כך ש"סגולת המוסר" היא כפי הנראה הביטוי שמשקף בצורה הכי נכונה את הסימניה על כל צדדיה.

מלאות וריק

שאל המלך וְ את הדוכס האדיר: "העולם רועש וגועש, הנה מתמלא והנה מתרוקן, הנה בשליטה והנה מרידות, הסיבה לכך, מהי? האם מעלתם של השליטים אינה ראויה ואינה מספיקה? האם נובע הדבר מן הזמנים והשינויים?"

ענה הדוכס האדיר: "כאשר השליט אינו ראוי, הארץ בסכנה והעם מורד. כאשר השליט בעל מעלת קדוש, הארץ שקטה והעם נשלט. אסונות ומזל הם ביד השליט, לא בידי שמייים."

"השליטים הראויים של ימי קדם," אמר המלך וְ "תוכל לספר לי עליהם?"

"הקיסר יאו שמלך פעם בעולם, הוא נחשב השליט הראוי של ימים עברו." השיב הדוכס האדיר

"וכיצד היה שלטונו?" אמר המלך וְ

"כאשר הקיסר יאו מלך בעולם, הזהב והכסף הפנינים והג'ייד לא לוטשו, האריגים מרהיבים והרקמה המהודרת לא נלבשו, הפלאים והדברים הנדירים לא נחקרו, הכלים משובבי הנפש לא נאצרו, נגינות ההוללות לא נשמעו, קירות חדרי הארמון לא סויידו, קורות הגג והעמודים לא גולפו, ובחצר המלוכה גבעולי הקש לא נגדעו. בפרוות צבאים הדף את הקור, בבגדי בד כיסה את גופו, באורז חום השתמש למזון, וירקות פשוטים היו לו למרק. עבודות הכפיה לא פגעו בזמני החריש והאסיף. ובהנמיכו לבבו ובהציבו סייג לשאיפותיו, היה חסר מעשה, כה תאם למצב! הפקידים והמופקדים אשר היה החוק נר לרגליהם – משרותיהם נכבדו, ואלו שביושר וּבנקיון כפיים אהבו את האנשים, זכו לתגמול עשיר. מכבדי ההורים ובעלי החמלה אשר בעם אהבו וכיבדו זאת, והמכלים כוחם בחקלאות עצי התות התעודדו מכך. בעלי הסגולה הובדלו, וביתם וכפריהם עוטרו¹³. ובהגינות ובמידתיות נקבע החוק האוסר מרמה. השנוא, אם זכה להישגים חויב בתגמול. האהוד, אם חטא חויב בעונש. נשמרה פרנסתם של יתומים, אלמנים, אלמנות ועריריים, ותמיכה וסיוע הוגשו למשפחות חללי אסונות. הוצאותיו על עצמו היו דלות מאוד, וגיוסו לעבודות כפיה היו מעטים מאוד. לכן היו כל האנשים עשירים ושמחים, ולא נראה בהם רעב ורועד. והעם התהדר בשליטו כשמש וכלבנה, וחש קירבה לשליטו כמו לאב ואם."

אמר המלך וְ: "כמה גדולה היא סגולת האיש הקדוש!"

---

13 המשפט הוא גירסה של אימרה מתוך "הקלאסיקה של המסמכים" בפרק 畢命, אשר קוראת לבעל מינוי להפריד את הטוב מן הרע.

ענייני המדינה

שאל המלך וְן את הדוכס האדיר: "הייתי רוצה לשמוע על ענייני המדינה הנכבדים, ברצוני לגרום לשליט להיות מכובד ולעם להיות שליו, כיצד עושים זאת?"

ענה הדוכס האדיר: "אהבת העם היא הכל."

"ואיך מגיעים לאהבת העם?" אמר המלך וְן

"עם רווח ללא פגיעה," אמר הדוכס האדיר, "עם הצלחות ללא תבוסה, עם מתן חיים ללא מוות, עם נתינה ללא גזל, עם שמחה ללא קשיים ועם חיבה ללא כעס."

"בבקשה הסבר את ההגיון שבדברים." אמר המלך וְן

"כאשר עסקיהם של האנשים אינם יורדים לטמיון, הם מרויחים מזה. כשהחקלאות אינה מאבדת את עיתותיה, הם מצליחים מזה. כשממעטים ענישה, הם מקבלים חיים. כאשר ממעטים בגביית מיסים, הם חשים בכך נתינה. כאשר חוסכים בחדרי ארמון ובמצפים, הם שמחים מזה. כאשר הפקידים נקיי כפיים ואינם נוהגים בבריונות, יש חשים בכך חיבה.

כאשר עסקיהם של האנשים יורדים לטמיון, יש פגיעה בהם. כשהחקלאות אינה מאבדת את עיתותיה, יש בהם תבוסה. כאשר נענשים חפים מפשע, יש בהם מוות. כאשר גביית מיסים כבדה, נעשה בהם גזל. רוב מחנות צבא, חדרי ארמון ומצפים מכלים את כוחו של העם, ומביא אותם לקשיים. ופקידים מלוכלכים שנוהגים בבריונות, מביאים לכעס.

לכן, יש להיטיב בענייני המדינה, לשלוט באנשים כמו באהבת הורים את ילדם, כמו באהבת אח בכור את אחיו הצעיר. לראות ברעבונם וברעדס סיבה לדאגה, לראות בעמלם סיבה לצער. את השכר והעונש כמשא על הגוף, ואת גביית המיסים כאילו מעצמך לקחתם. זוהי דרך אהבת העם."

כללי הטקס הגדולים

שאל המלך ון את הדוכס האדיר: "כיצד צריכים להיות כללי הטקס בין השליט לשרים?"

ענה הדוכס האדיר: "העליון ינקוט בסקירה, התחתון ינקוט בהעמקה¹⁴. בסקירה דבר לא ירחק, בהעמקה דבר לא יחבא. העליון ינקוט בהכלה, התחתון ינקוט בייצוב¹⁵. המקיף, הרי אלו שמיים. המייצב, הרי זו אדמה. שמיים בזה ואדמה בזה, וכללי הטקס הגדולים יגיעו לשלמות."

שאל המלך ון: "כיצד נוהגת עמדת האדון?"

ענה הדוכס האדיר: "איטיות ורוגע והנה שלווה, שליטה גמישה תקדים לייצב, אם מיטיבים להתחבר אין מריבות¹⁶. כאשר הלב אינו מלא בעצמו והמחשבה מאוזנת, הדברים מטופלים כראוי."

שאל המלך ון: "כיצד נוהגת הקשבת האדון?"¹⁷

ענה הדוכס האדיר: "לא יאשר בפחז, ולא ידחה מהתנגדות. אם יאשר הריהו נרדם על משמרתו, אם דוחה, הריהו אטום. הר גבוה, כאשר מרימים אליו מבט, לא ניתן להגיע לקצהו. תהום רבה, כאשר אומדים אותה, לא ניתן לרדת לעומקה. סגולת החוכמה האלוהית, הרועג והיושרה הם לה קצה¹⁸."

שאל המלך ון: "כיצד נוהגת חכמת האדון?"

ענה הדוכס האדיר: "עין המעריכה חוכמה, אוזן המעריכה תבונה, ולב המעריך ידענות. אם משתמשים בעיניו של כל אשר תחת השמיים, אז אין דבר נסתר מן העין. אם שומעים באזניו של כל אשר תחת השמיים, אז אין דבר שלא נשמע. אם מהרהרים בלבו של כל אשר תחת השמיים, אז אין דבר שלא נודע. כאשר החישורים והחישוק¹⁹ נעים יחדיו, החוכמה אינה נסתרת."

14 העליון הוא השליט, התחתון הוא השר.

15 הביטויים המדויקים הם "להיות מקיף" לשליט ו"ייצוב" לכפוף. אך נראה שהם מופיעים כאן במשמעות של הכלה ושיפוטיות, של שימוש במידת הרחמים ובמידת הדין.

16 המשפט יכול להצביע על נקודות שעל השליט לחזק; לפעול באיטיות ורוגע ולהיות שליו, לייצב שליטה גמישה וליצור תקשורת עם נתיניו. ומצד שני הוא גם יכול לשמש רשימה של אלמנטים המחזקים את עצמם ואת השלטון: איטיות ורוגע המביאים לשלווה, שליטה גמישה אשר מביאה להתייצבות מהירה, ויכולת התחברות לגורמים שונים מבלי לייצר סכסוכים. הביטוי מספיק רב משמעי בשביל שכל קורא ימצא בו את הביטוי למשאת נפשו, וכך גם תרגומו כאן. ייתכן שזו הסיבה לפופולריות שלו בטקסטים נוספים מן התקופה, כגון ג'ונג'אן ד'זה וג'ונג' גו ד'זה האניגמטי יותר.

17 ייתכן שיש כאן שגיאה בין הסימנים הדומים ל"לשמוע" ול"סגולה", והקטע נועד לעסוק בסגולת האדון, כפי שנכתב בקטע המקביל בג'ונג' גו ד'זה (בפרק 符言).

18 מעניין שהקטע המקביל בג'ונג' גו ד'זה, דווקא מעודד קבלה, ומדגיש את החוכמה האלוהית כמנוגדת לתהום ולהר, שאל קצוותיהם ניתן להגיע. ואולם הדימויים הכוללים אי יכולת להגיע לקצה דווקא נפוצים מאוד בספרות העתיקה, וייתכן שהשפיעו על הניסוח כאן.

19 הכוונה למוטות ולהיקף של הגלגל.

המשל

המלך וְן שכב חולה, וזימן לצידו את הדוכס האדיר וְאָנְג ואת יורש העצר פֶּה²⁰.

ויאמר: "אבווי! הנה עומד אני לוותר, וארץ ג'ואו תינתן בידך. ובעוזבי עתה, ברצוני כי המורה ידבר על הדרך, למען יהיה משל לצאצאי."

שאל הדוכס האדיר: "על מה שואל המלך?"

השיב המלך וְן: "על דרכם של הקדושים בעבר, על חדלותה ועל עלייתה, האם תוכל להשמיע דבר מה על כך?"

אמר הדוכס האדיר: "באדישותם בעת ראותם טוב, בפקפוקם בהגיע הזמן וביושבם בידיעה שרע הדבר, בשלושת אלו חדלה הדרך. בגמיש אך רגוע, במכובד אך מכבד, בחזק אך חלש ובנושא-בעול אך רב-עוצמה, בארבעת אלו עלתה הדרך. וכך, כאשר מנצח הצדק את התאוה יש שגשוג, כאשר מנצחת התאוה את הצדק, יש אובדן. כאשר מנצח הכיבוד את האדישות יש מזל, וכאשר מנצחת האדישות את הכיבוד יש כליה."

---

20 הדוכס האדיר וְאָנְג הוא אותו ג'ואָנְג דְזֶה-זֶה המייעץ בפרקים קודמים. יורש העצר פֶּה הוא מי שנודע לימים בתור המלך וי, אשר הקים בפועל את שושלת ג'ואו.

שש המצוות

שאל המלך וְן את הדוכס האדיר: "שליט מדינה השולט בעם, כיצד ייתכן שיאבד אותו?"
ענה הדוכס האדיר: "באם לא ינהג זהירות בעמיתיו²¹. לשליט יש שש מצוות, ושלושה אוצרות."
"מהן שש המצוות?" שאל המלך וְן

השיב הדוכס האדיר: "האחת נקראת אנושיות, השניה נקראת צדק, השלישית נקראת נאמנות, הרביעית נקראת אמינות, החמישית נקראת אומץ, השישית נקראת תכנון."

"כיצד נעשית בחירה זהירה של מקיימי שש המצוות?" שאל המלך וְן

ענה הדוכס האדיר: "העשר אותם והשגח שאינם פושעים, תן להם יוקרה והשגח שאינם מתגאים, שלם להם והשגח שאינם מתהפכים, העסק אותם והשגח שאינם מסתירים, סכן אותם והשגח שאינם פוחדים, העבד אותם והשגח שאינם נעשים מותשים. מי שתעשיר ולא יפשע, הריהו אנושי. מי שתיתן לו יוקרה ולא יתגאה, הריהו צדיק. מי שתשלם לו ולא יתהפך, הריהו נאמן. מי שתעסיק ולא יסתיר, הריהו אמין. מי שתסכן ולא יפחד, הריהו אמיץ. מי תעביד ולא ייעשה מותש, הרי זה בעל כושר תכנון. לא ייתן השליט לאיש את שלושת האוצרות. אם ייתן, יאבד השליט את כוחו."

"ומהם, ברשותך, שלושת האוצרות?" שאל המלך וְן

ענה הדוכס האדיר: "משרד החקלאות, משרד המלאכה ומשרד המסחר, לאלו ייקרא 'שלושת האוצרות'. אם מאחדים את האיכרים לכפרים, הדגנים מספיקים. אם מאחדים את בעלי המלאכה לכפרים, הכלים מספיקים. אם מאחדים את הסוחרים לכפרים, הטובין מספיקים. כאשר שלות האוצרות נחים כל אחד במקומו, העם אינו מודאג. אין ממריד את כפרו, ואין ממריד את שבטו. לא יהיה שר עשיר מן השליט, לא תהיה עיר הבירה גדולה מן המדינה. כאשר מתקיימות שש המצוות, השליט משגשג. כאשר נשלמים שלושת האוצרות, הארץ שלוהה."

---

21 הכוונה: בבחירת עמיתיו לשלטון – שריו.

שמירת הקרקע

שאל המלך וְ אֵת הַדּוֹכַס הָאֲדִיר: "איך שומרים על הקרקע?"

ענה הדוכס האדיר: "אין לפזר את הקרובים, אין להזניח את ההמונים, יש לשמור את הסביבה רגועה²², ולשלוט בכל הכיוונים. אין להפקיד בידי איש את הסמכות המדינית. אם תופקד הסמכות המדינית, יאבד הכוח. לא בחפירת בורות יתרוממו גבעות, והמזניח שורשיו לא ישלוט בצמרת. כשהשמש במרכז, יש להוציא דברים לייבוש, כשאוחזים סכין יש לחתוך, כשמניפים גרזן יש לשסף. אם לא מוציאים דברים לייבוש כאשר השמש במרכז, לזה ייקרא 'איבוד העת'. כאשר אוחזים בסכין ולא חותכים, אובדת ההזדמנות לרווח. כשמניפים גרזן ולא משספים, יבואו גנבים. אם זרם קטן לא ייחסם, יהיה לנהר גדול. אם ניצוצות לא יכובו, מה יהיה כשיעלו להבות? באין כמה ניצני עלים, הריהו לשמש ידית לגרזן. לפיכך חייב השליט להיות בעל עושר. אם לא יעשיר לא ייחשב בעל אנושיות, אם לא ירעיף לא יוכל ללכד את קרוביו. והמפזר קרוביו, ייפגע. והמזניח את ההמונים, יובס. אין להפקיד בידי איש כלי חד, כי בהפקדת כלי חד, בו יפגע איש, ולא ישלים מילואו²³."

שאל המלך וְ: "איך להיחשב בעל אנושיות ובעל צדק?"

ענה הדוכס האדיר: "כבד את המוניך ואחד את קרוביך. המכבד את המוניו ישקוט, המאחד קרוביו ישמח. לזה קוראים תורת האנושיות והצדק. אל תיתן לאנשים לחטוף את עוצמתך. הסתמך על חוכמתך, וציית לתקנות. המצייתים, תן להם מינוי על פי סגולתם, המתנגדים, השמד אותם בכוח. אם תכבדם²⁴ ללא היסוסים, כל אשר תחת השמיים יצייתו לך כאיש אחד."

22 "הסביבה" מכוונת כפי הנראה למדינות השכנות.

23 המשפט כולו יכול לשמש מטאפורה לשלטון, או ממש לעסוק בכלי משחית, ולעסוק באנשים רבים או באדם יחיד. בכל מקרה סיומו סתום כמו בתרגום המובא כאן (יש המייחסים אותו לסיוס חיים, ויש המייחסים אותו למילוי יעוד), וריבוי משמעויותיו במקור דומה לזה המופיע בתרגום.

24 את הכללים שהוזכרו, או לחילופין, את ההמונים. הטקסט דו משמעי בנושא.

שמירת המדינה

שאל המלך וְ את הדוכס האדיר: "איך שומרים על המדינה?"

ענה הדוכס האדיר: "הצום יגלה לשליט את ערוצי האדמה, את אשר ילדו ארבע העונות, את דרכו של הקדוש האנושי ואת מצב כוונת העם."

וכך צם המלך שבעה ימים, ושוב השתחוה כלפי צפון ושאל זאת.

ענה הדוכס האדיר: "השמיים הולידו את ארבע העונות, האדמה הולידה את ריבוא הדברים. תחת השמיים נמצא העם, והחכם האנושי רועהו. ובכך דרך האביב היא ההיוולדות, וריבוא הדברים משגשים. דרך הקיץ היא צמיחה, וריבוא הדברים נשלמים. דרך הסתיו היא ריסון, וריבוא הדברים מתמלאים. דרך החורף היא אצירה. וריבוא הדברים מחפשים²⁵. משנמלאו, יסתרו. משנסתרו, יעלו שוב. סופם, מי ישורנו, תחילתם מי ידעה. הקדוש ממזג בין הדברים, והם משמשים לו הבסיס לערוצי השמיים והארץ²⁶. משנרתם כל אשר תחת השמיים, ייסתר הקדוש האנושי. משיקלע לתוהו כל אשר תחת השמיים, ייטב החכם האנושי²⁷. וכך יגיע אל הדרך. בהיותו של האדם הקדוש בין שמיים וארץ, יוקרתו גדולה היא ללא ספק. ובהיותו בוחן זאת לעיתים מזומנות, העם שליו. אם אותו העם תזזיתי והדבר ממונף, עם המינוף יהיו התכתשויות על הפסד ורווח. לפיכך המשלח במחשכים, האוסף לאור יום, והמביא לקריאה הראשונה, כל אשר תחת השמיים יצטרף אליו²⁸. כאשר יהפכו לבסוף הדברים לשיגרה, אף אחד לא יתקדם ויתכתש, אף אחד לא ייסוג ויוותר על עמדתו²⁹. השומר כך על המדינה יזהר כזוהר השמיים והארץ."

25 כנראה הכוונה "מחפשים מזונם", אם כי ייתכן שזהו בכלל סימן מושאל למילה "מתחממים", כמצייין הצטנפות.

26 נבחר כאן ניסוח עתיק של הסימנים. ניסוח מודרני יותר יכולה להיות "משמשים לו לניהול השמיים והארץ".

27 "ייטב" יכול לכוון לכך שמילותיו ייטבו, או שהוא יישאר יציב בעין הסערה, או שהוא ייטב כשליט. הסימן ל"ייטב" אכן משמש גם וריאציה לסימנים ל"ליזום, להוביל", אך דמיונו לכמה סימנים אחרים גרם לכך שישמש גירסה מפושתת שלהם, ומכאן פירושו הרבים. בכל מקרה, החכם האנושי כאן מכוון למישהו הנמצא בעמדת מנהיג מורדים המחכה להזדמנות.

28 נושא ומושא המשפט אינם ברורים במקור. נראה שמדובר על פיתוח ושכלול בני שבט נתון - העם - לקראת לכידת שלטון. בכל מקרה המשפט בהקשרו כאן נראה כמכוון ליצירת אותה תסיסה תזזיתית בעם, מינוף שלה, וניצול ההזדמנות הראשונה לשלח את הכוח שנוצר. "הקריאה הראשונה" ניתן גם לתרגם "היוזמה הראשונה".

29 ניתן גם לתרגם את המשפט כהוראה שלא להתקדם ולא לסגת, אלא לשמר את המצב הנוכחי.

http://no-camel.com/chinese_translations/chinese_translations.html